

Kreativitet skaber vitalitet

Kreativitet i dagtilbud for voksne med funktionsnedsættelse

SOCIALT LEDERFORUM

munkøe

Oplæg til Socialt Lederforums årlige konference

Case

Med udgangspunkt i Trine Munkøes viden om kreative processer, ønskede Socialt Lederforum at få inspiration eller ”forstyrrelse” til at skabe udvikling af kreativitetsbegrebet i dagtilbud for voksne med funktionsnedsættelse.

Da det ikke er Munkøes normale fokusområde, blev oplægget udarbejdet efter besøg hos dagtilbuddet Bjergegård i Odense og efterfølgende samtale med den daglige leder. Derudover indhentedes viden igennem kunstprojektet Prospect ART, Kulturhuset Rytterkasernen, Odense.

Oplægget forholder sig til lektor ved DPU, Lars Geer Hammerhøjs forskning på området for kreative processer, samt kreativitetsprofessor ved AAU, Lene Tanggaards definitioner på området. Dette suppleres af Munkøes eget erfaringsmateriale fra udviklingsprojektet ”Kreativitet og kreativ kultur i vuggestue”.

Udtalelse fra Socialt Lederforum

”Trine Munkøe ”ramte” målgruppen rigtig godt! Hun kom ind i lokalet og fangede straks alle. Hun er levende og lidt af en performer - og god til at involvere deltagerne, så vi blev revet med af hendes eksempler. Kæmpe succes, alle var ovenud tilfredse. Trine Munkøe leverede varen. Vi har endda fået positiv tilbagemelding fra deltagere efterfølgende, det har været helt fantastisk. Stor ros til Trine”.

- **Ib Poulsen**, Direktør for Socialt Lederforum

Socialt Lederforum

Socialt Lederforum er en landsdækkende interesseorganisation for tilbud til mennesker med funktionsnedsættelse; herunder bo-, aktivitets- og samværstilbud. Igennem viden og netværk tilbydes kurser, kompetenceudvikling, temadage og konferencer. Organisationen ønsker at skabe vidensdeling og dialog på tværs af forvaltninger, kommuner og regioner.

Socialt Lederforum arbejder på at skabe et større offentligt fokus på livsvilkårene for mennesker med funktionsnedsættelse, og fremme samarbejdet mellem alle parter med interesse inden for det specialiserede socialområde. Derigennem sikres optimale vilkår for bo-, samværs- og aktivitetstilbud for brugere og ansatte.

Trine Munkøe

Trine Munkøe er pædagogisk og kulturel Konsulent, Cand. mag. i Kultur og Formidling, SDU og Professionsbachelor i Pædagogik, UCL.

Munkøe har unik viden om kreativitet i et europæisk perspektiv via deltagelse som dansk repræsentant i EU-netværkssamarbejdet "Creanet", i samarbejder med BUPL og UCL. Yderligere har Munkøe en dybere viden om kreativitet og vuggestuepraksis via eget udviklingsprojekt "Kreativitet og kreativ kultur i vuggestue – om at skabe vilkår for deltagelsesmiljøer i kreative processer", støttet af BUPL's Udviklingspulje.

Munkøe anvendes typisk som konsulent, koordinator, underviser og foredragsholder.

Oplæg

At være til, i en verden hvor man er anderledes, stiller krav til de mennesker som skal skabe rammer for éns liv.

Det er vigtigt at sikre fortsat kvalitativ institutionel udvikling, ved at italesætte opfattelsen af hvad kreativitet er i relation til mennesker med funktionsnedsættelse.

Men det er endnu vigtigere, at vores opfattelse af, hvad kreativiteten kan bidrage med i en social optik, udfoldes med konstant henblik på at højne livskvaliteten i dagligdagen, for de brugere, som benytter sig af eksisterende dagtilbud.

For at skabe vitalitet igennem kreativitet, i dagtilbud for mennesker med funktionsnedsættelse, må der tages kritisk hensyn til fx valg af fysiske rammer, materiale, hensigt med beskæftigelse samt hensyn til fysisk og psykisk udviklingsstadiet.

Det er en forudsætning for succes, at personalet fokuserer på at skabe nysgerrighed, udvikling og kreativitet igennem autentisk anerkendende praksis med leg som udgangspunkt.

Begrebet kreativitet er stadig så forholdsvist nyt og uafklaret, at den pædagogiske verden knap nok har taget ejerskab over det.

Forskellige forskere sidder med deres top kloge hover og er ved at få kuller over, hvor undefinerbar kreativiteten er. Men de er enige om, at kreativiteten rummer et umådeligt stort og vitalt potentiale, som kan læres af alle og som rækker langt ud over den klassiske opfattelse af kreativitetsbegrebet.

Lektor Lars Geer Hammershøj definerer kreativiteten således: ”Kreativitet er en overskridelse/ dannelsesproces, som skaber værdifulde nye idéer eller produkter”.

Det har i definitionssammenhæng vist sig givtigt, at se kreativiteten i relation til specifikke interesseområder. Dette muliggør en indsnævring af begrebet og et skarpere fokus på, hvordan begrebet kan håndteres og finde sin anvendelse i praksis.

Derfor skal der opfordres til, at man i de enkelte dagtilbud søger at definere, hvad kreativitet er i netop dette dagtilbud – på baggrund af ny viden og den aktuelle institutionelle kontekst. Vi skal turde at udforske vores felt, stå på kanten af det kendte og tænke nyt. Sådan skabes innovative læringsmiljøer.

Kreativitet for mennesker med nedsat funktionsevne er et emne, som ikke tidligere er blevet udfordret.

Derfor ser mange dagtilbud ikke nødvendigvis sig selv som værende kreative miljøer. Men derimod som pædagogiske og sociale tilbud, som ofte rummer et kreativt værksted eller kunst-rum. (Heri adskiller området sig ikke meget fra det institutionstilbud på børneområdet).

Brugerne bliver i forbindelse med kreative aktiviteter, typisk tilbudt at arbejde med perler, garn, musik, tape, papir og en variation af hjælpemidler til håndtering af pensler, hæklenåle og andre arbejdsredskaber.

Men er det nok? Og er det godt nok? – for brugerne og for personalet?

Ud fra min optik, emmer lige netop dagtilbud for denne brugergruppe af langt større kreativitet.

Det sjove og udfordrende ligger i, at personalet er præget af en grundlæggende opfattelse af tematisk kassepræget arbejdsopdeling- og aktivitetsopfattelse. Eksempelvis italesættes dagtilbuddenes tilbud således: ”i dette rum arbejder vi med sansestimulering, i dette rum spiser vi og her til højre har vi vores kreative værksted”.

Denne opfattelse og italesættelse vanskeliggør personalets forståelse, og blik for egen og brugernes kreative processer. Kreativiteten bliver ”usynlig” eller måske misforstået eller uudviklet. Og det er en skam, fordi der ligger utrolig store gevinster gemt i kombinationen imellem det pædagogiske og kreative – for personale og borgere.

Men så er det heldigvis godt, at man kan få Trine Munkøe på banen til at skabe ”forstyrrelse” og få synliggjort kreativiteten!
For den er der – hele tiden.

Den pædagogiske tilgang til arbejdet med borgerne, er den første store indikator på kreativitet fra personalets side.

Den anerkendende pædagogik, åbner igennem sin teori og udførelse i praksis, op for kreativ fri tænkning.

I løsninger på fysiske udfordringer og i den pædagogiske måde hvorpå man møder borgerne, tænkes der i alternativer. Og i konteksten der hedder dagtilbud til mennesker med funktionsnedsættelse, er personalet ofte vældig kreative uden at de er opmærksomme på det selv.

Man ser fx straks pædagogikken afspejlet i mødet med dagtilbuddets fysiske indretning. Der tænkes på brugernes præmisser, interesser og behov.

Man finder ofte sansebrætter på væggene, store papkasser og funktionel indretning, som tillader omformning af rummene. Her brydes vanetænkningen. Det er et skridt i den rigtige kreative retning. Men personalet ser det ikke nødvendigvis som kreativitet – det er en pædagogisk arbejdsmodel.

Pædagogikken rækker ind i praksis på alle leder og kanter; i personalegruppen, i husets indretning, i kulturen, i læringen. Pædagogikken har intet rum, men er til stede igennem menneskelig handling og refleksion. Det samme gælder kreativiteten. Den kan ikke lukkes inde i et rum, som kaldes ”det kreative værksted”! Den spreder sig via menneskelig opfindsomhed, idérigdom, relationer og villighed til at tænke på kanten af det kendte.

Hvis man insisterer på, at kreativiteten har hjemme i et rum, vil det give mening at se det ”kreative værksted”, som et rum for mesterlæring. Altså et sted, hvor man ønsker at videregive et bestemt håndværk eller en særlig kunnen til brugerne. Dette er også en meget værdifuld del af, at kunne udfolde sig selvstændigt kreativt.

Kreativitet er en forholdemåde og ikke et projekt. Og sådan bør det forholde sig i praksis.

Kreativitet er en forholdemåde, som åbner op for; oplevelse, erfaring, erkendelse og udvikling, med respekt for den enkeltes muligheder, relation/samvær ((u)afhængighed) og fleksibilitet (tid, rum og kommunikation i personalegruppen).

De individuelle dagtilbud har et konkret defineringsarbejde foran sig.

Strukturer og vante pædagogiske tanker, skal revurderes og fysiske rum og fleksibilitet skal udfordres.

Kreativiteten skal italesættes og gøres brugbar i praksis

Livet bliver rigere for personale og brugere, når kreativiteten implementeres i den fælles hverdag.

Kontakt

Trine Munkøe kan kontaktes med henblik på foredrag, undervisning, vejledning eller faglig sparring.

Mail: trinemunkoe@hotmail.com

Web: www.trinemunkoe.dk

Henvisninger

Gulford, J. P. (1950): Creativity, American Psychologist, (5)

Juncker, B. (1998): Når barndom bliver kultur – om børnekulturel æstetik. Danmark: Forum

Juncker, B. (2006): Om processern. Det æstetiskes betydning i børns kultur. (1. Udg.). København: Tiderne Skifter

Moouritsen, F. (1996): Legekultur. (1. Udg.). Danmark: Odense Universitetsforlag

Munkøe, T. (2013): Kreativitet og kreativ kultur i vuggestue - om at skabe vilkår for delt-agelsesmiljøer i kreative processer.

Hammershøj, L. G. (2012): Kreativitet – et spørgsmål om dannelse (1. Udg.). København: Hans Reitzels Forlag

Rodari, G. (1987): Fantasiens grammatik – en indføring i kunsten at digte historier. København: Hans Reitzels Forlag

Sternberg, R., Lubart, T. (1999): "The concept of Creativity: Prospect and Paradigms". I Handbook of creativity. 3 -16. Cambridge: Cambridge University Press

Tangaard, L. (2008): Kreativitet skal læres – når talent bliver til innovation. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag

Tanggaard, L. (2010): Kreativitetens materialitet. Nordisk Udkast (38). Nr. 1 & 2, 30 -42

Tanggaard, L. (2014): Opfindsomhed. (1.Udg.). Gyldendals Business, High Performance Institute

Web

Trine Munkøes hjemmeside: www.trinemunkoe.dk

Kulturhusets hjemmeside: www.kulturhuset-odense.dk

Socialt lederforums hjemmeside: www.socialtlederforum.dk